

7. Эриксон, Э. Х. Идентичность: молодость и кризис / Э. Х. Эриксон. – Нью-Йорк : W. Norton & Company, 2023. – 336 с.
8. Фуллан, М. Новый смысл изменений в образовании / М. Фуллан. – 5-е изд. – Нью-Йорк : Издательство Педагогического колледжа, 2022. – 320 с.
9. Жиру, Х. А. О критической педагогике / Х. А. Жиру. – Нью-Йорк : Континуум, 2024. – 240 с.
10. Хоннет, А. Проблемы с именем: Моральная грамматика социальных конфликтов / А. Хоннет. – Кембридж : MIT Press, 2025. – 215 с.
11. Джексон, П. У. Жизнь в классах / П. У. Джексон. – Нью-Йорк : Холт, Райнхарт и Уинстон, 2021. – 184 с.
12. ОЭСР. Результаты PISA 2021: Чувство принадлежности учащихся к школе. – Париж : Издательство ОЭСР, 2021.
13. Финни, Дж. С. Этническая идентичность у подростков и взрослых: обзор исследований / Дж. С. Финни // Психологический вестник. – 2023. – Т. 108, № 3. – С. 499-514.
14. Шейн, Э. Х. Организационная культура и лидерство / Э. Х. Шейн. – 4-е изд. – Сан-Франциско : Джосси–Басс, 2020. – 436 с.
15. Сенге, П. М. Пятая дисциплина: искусство и практика обучающейся организации / П. М. Сенге. – Переработанное издание. – Нью-Йорк : Даблдэй, 2021. – 445 с.

МҒТАР 16. 01.07

DOI: <https://doi.org/10.59102/pedagogical/2026/iss1pp62-75>

А.К. Нұргали¹, Ф.Н. Жумабекова.,¹ Б.С. Шукманова¹

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, педагогика және психология докторанты Астана қ, 010000 Қазақстан Республикасы

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, п.ғ.к., доценті . Астана қ, 010000 Қазақстан Республикасы

С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық зерттеу университеті, Астана қ, 010000 Қазақстан Республикасы

БОЛАШАҚ ПЕДАГОГ-ПСИХОЛОГТЕРДІҢ ЭМОЦИОНАЛДЫҚ ИНТЕЛЛЕКТИСІН ЦИФРЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯ НЕГІЗІНДЕ ДАМУ

Бұл мақалада болашақ педагог-психологтердің эмоционалдық интеллектін дамытуда цифрлық технологияларды қолданудың теориялық және тәжірибелік аспектілері жан-жақты қарастырылған. Зерттеу эмоционалдық интеллектінің құрылымдық компоненттері эмоцияны тану, өзін-өзі реттеу, эмпатия, коммуникативтік икемділік, кәсіби мотивация және олардың цифрлық ортада дамытылу заңдылықтарын талдауға бағытталған. Теориялық тұрғыда зерттеуде цифрлық педагогика қағидалары мен эмоционалдық дамудың психологиялық негіздері біріктіріліп, эмоциялық интеллектіні дамытуда интерактивтілік, бейімделгіштік және рефлексивтілік принциптерінің маңызы айқындалады. Тәжірибелік бөлімінде болашақ педагог-психологтермен жүргізілген эксперименттік жұмыс нәтижелері келтіріліп, студенттердің эмоционалдық интеллект деңгейінде айтарлықтай өзгерістер байқалады. Әсіресе, VR-тренингтер, мобильді қосымшалар, онлайн-рефлексия платформалары (Padlet, MindMeister, Jamboard) арқылы эмоцияларды тану мен басқару қабілеттерінің жоғарылағаны дәлелденген. Зерттеу нәтижесінде болашақ педагог-психологтердің эмоционалдық құзыреттілігін дамытуда цифрлық технологияларды мақсатты, ғылыми негізде, қолдануға бағытталған тиімді әдістемелік ұсыныстар жасалған. Бұл ұсыныстар мен зерттеу нәтижелері кәсіби даярлық

сапасын арттыруға, студенттердің тұлғалық және эмоциялық тұрақтылығын нығайтуына ықпал етеді.

Түйінді сөздер: эмоционалдық интеллект, цифрлық технология, педагог-психолог, кәсіби даму, эмоционалдық құзыреттілік

НЕГІЗГІ ЕРЕЖЕЛЕР

Қазіргі заманғы білім беру жүйесінің мақсаты: цифрлық технологиялар негізінде болашақ педагог-психологтердің эмоционалдық интеллектісін дамыту мүмкіндіктерін айқындау.

Зерттеудің міндеттері:

1. Цифрлық технология негізінде болашақ педагог-психологтердің эмоционалдық интеллектісін дамытуды теориялық-әдіснамалық тұрғыдан негіздеу.

2. Цифрлық технологиялар болашақ педагог-психологтің эмоционалдық интеллектісін дамытудың әсерін анықтау.

3. Болашақ педагог-психологтердің эмоционалдық интеллектісін дамыту деңгейлерін эксперимент арқылы анықтап әдістемелік ұсыныстар жасау.

Осы тұрғыдан алғанда, зерттеу тақырыбы теориялық және практикалық жағынан өзекті болып табылады. Ол қазіргі педагогикалық парадигманың басты бағыттарымен - тұлғалық-бағдарлы оқыту, цифрлық педагогика және эмоционалдық сауаттылықтың интеграциясымен тығыз байланысты.

КІРІСПЕ

Қазіргі кезеңде білім беру жүйесінің басты бағыты-цифрлық трансформация және тұлғалық-эмоционалдық дамуды үйлестіру. Педагогикалық жоғары оқу орындарында білім алушы болашақ педагог-психолог тек академиялық біліммен шектелмей, эмоционалдық тұрақтылық, эмпатия, рефлексия және өзін-өзі реттеу сияқты қасиеттерге ие болуы тиіс. Бұл сапалар тұлғаның кәсіби табыстылығын қамтамасыз ететін эмоционалдық интеллект ұғымымен тікелей байланысты. Педагог - психологтердің кәсіби қызметі қарқынды, күтпеген, біржақты емес және әртүрлі жағдайларда жүзеге асырылатындықтан, психолог жаңаша ойлау және әрекет ету қажеттілігі мен белгілі бір тұлғалық құрылымдардың жеткіліксіз қалыптасуы арасындағы қарама-қайшылыққа байланысты мәселелерге тап болады. Бұл жерде, ең алдымен, эмоционалды икемділікті дамыту туралы сөз болып отыр. Адамның коммуникативті, икемді, өз пікірін айта алатындай еркін, басымдықтарды анықтай алатын және мақсатқа жетудің тиімді жолдарын таңдай алатын маңызды тұлғалық құзыретке айналады.

Бұл мәселені шешу Қазақстан Республикасының «Цифрлық Қазақстан» мемлекеттік бағдарламасында цифрлық сауаттылықты арттырумен қатар, педагогтердің эмоционалдық және әлеуметтік дағдыларын дамыту қажеттілігін айқындайды. Демек, педагогикалық білім беру жүйесін цифрлық ортаға бейімдей отырып, студенттердің эмоционалдық интеллектісін мақсатты дамыту - уақыт талабы [1].

Әлемдік зерттеулер (D. Goleman, P. Salovey, J. Mayer, UNESCO, OECD) көрсеткендей, эмоционалдық интеллекті жоғары мамандар күйзеліске төзімді, әлеуметтік қарым-қатынаста икемді және инновациялық шешім қабылдауға қабілетті келеді. Сондықтан педагогикалық кадрларды даярлау жүйесінде ЕІ-ді дамыту - кәсіби құзыреттіліктің маңызды құрамдасы [2].

Цифрлық технологиялардың жедел дамуы бұл үдерістің жаңа кезеңін бастады. AR/VR симуляциялар, онлайн-тренингтер, геймификацияланған мобильді қосымшалар және жасанды интеллект негізіндегі оқыту платформалары студенттің эмоциялық күйін талдауға, оны басқаруға және өзін-өзі реттеу дағдыларын қалыптастыруға мүмкіндік береді. Мұндай құралдар дәстүрлі оқытудан айырмашылығы - студенттің ішкі уәжін, шығармашылық белсенділігін және когнитивтік процестерін арттырады.

Қазіргі білім беру жүйесінде цифрлық трансформация болашақ педагог-психологтердің кәсіби даярлығына жаңа талаптар қояды. Эмоционалдық интеллект - тұлғаның эмоцияны тану, басқару және өзара қарым-қатынаста тиімді қолдану қабілеті. Педагогикалық қызметтің сәттілігі көбіне осы қабілетке тәуелді. Сондықтан болашақ мамандардың эмоционалдық интеллектісін цифрлық ортада дамыту білім берудің стратегиялық бағытына айналуға. Қазіргі заманда цифрлық технологиялар білім беру жүйесінің барлық деңгейінде түбегейлі өзгерістер енгізуде. Әсіресе, педагог-психологтарды даярлауда интеллектуалдық қабілеттерін дамытуда цифрлық ортада жаңа мүмкіндіктер ашады. Болашақ маманның кәсіби ойлау қабілетін, когнитивтік икемін, аналитикалық және шығармашылық интеллектісін дамытуда цифрлық технологиялар - басты құралдардың бірі.

МАТЕРИАЛДАР МЕН ӘДІСТЕР

Зерттеу жұмысының материалдары ретінде эмоционалдық интеллектіні дамытудың психологиялық-педагогикалық теориялары, цифрлық педагогика тұжырымдамалары және тәжірибелік эксперимент барысында қолданылған цифрлық құралдар кешені пайдаланылды. Бұл материалдар зерттеудің теориялық және эмпирикалық базасын қалыптастырды. 1. Зерттеудің теориялық негізін келесі бағыттар құрады:

– Эмоционалдық интеллект теориясы (Д. Гоулман, П. Сэловей, Дж. Майер) – эмоцияны тану, өзін-өзі реттеу, эмпатия және мотивация механизмдерін түсіндіретін психологиялық база ретінде алынды;

– Цифрлық педагогика концепциясы (UNESCO, OECD, Prensky және басқалар) – студенттердің цифрлық ортада тұлғалық және кәсіби даму үдерісін сипаттайтын педагогикалық негіз;

– Психологиялық даму теориялары (Л.С. Выготский, К. Роджерс, А. Маслоу) – тұлғаның эмоционалдық және когнитивтік үйлесімді дамуының заңдылықтарын анықтауға мүмкіндік берді. Аталған теориялық материалдар эмоционалдық интеллектіні дамытудың психологиялық табиғатын ашуға және оны цифрлық технологиялармен ұштастырудың әдістемелік негізін қалыптастыруға қызмет етті.

2. Зерттеу барысында қолданылған негізгі материалдар: Психодиагностикалық тесттер: *EQ-i 2.0 Digital Test* (Reuven Bar-On модификациясы); *EmoTest Online* (эмоцияны тану мен өзін-өзі реттеу деңгейін анықтау үшін);

Авторлық Google Forms сауалнамасы (рефлексия және эмпатия көрсеткіштерін бағалау үшін). Цифрлық оқыту құралдары: *Padlet*, *MindMeister*, *Jamboard* – онлайн рефлексия және топтық талдау үшін; *Calm*, *MoodMission*, *Woebot* мобильді қосымшалары – эмоционалдық тұрақтылық пен өзін-өзі реттеу жаттығулары үшін; *ClassVR*, *CoSpaces Edu* платформалары – VR-тренингтер мен эмоциялық жағдаяттарды модельдеу үшін; *Google Classroom*, *Zoom*, *Moodle* – оқыту және кері байланыс ұйымдастыру үшін.

Бағалау және бақылау материалдары: Студенттердің эмоционалдық интеллектінің динамикасын анықтау мақсатында бақылау кестелері мен рейтингтік парақтар; Әр модульден кейін жүргізілген цифрлық рефлексия эсселері мен портфолио материалдары (e-Portfolio жүйесінде).

3. Зерттеу деректері мен нәтижелерді жинау материалы. Жиналған материалдарға психологиялық тест нәтижелері, студенттердің электронды сауалнамалары, VR-тренингтерден кейінгі бейне-рефлексиялар және платформа деректері (*Padlet*, *Jamboard* жазбалары) енді. Бұл материалдар сандық және сапалық талдауға негіз болады.

Барлық деректер SPSS және Excel бағдарламалары арқылы статистикалық өңдеуден өтті, нәтижесінде эксперименттік және бақылау топтарының эмоционалдық интеллект динамикасы диаграммалар мен кестелер түрінде көрсетілді.

Зерттеу материалдары болашақ педагог-психологтердің эмоционалдық интеллектісін дамытуға бағытталған цифрлық-психологиялық эксперименттің толық ғылыми базасын қамтамасыз етті. Бұл материалдар студенттердің эмоционалдық құзыреттілігін арттыруға,

кәсіби өзін-өзі реттеу дағдыларын дамытуға және цифрлық білім беру ортасын тиімді пайдалануға мүмкіндік берді.

Зерттеу барысында келесі әдістер қолданылды: Әдеби талдау, сауалнама, бақылау, эмоционалдық интеллектті бағалау тесттері (Д. Гоулман, Р. Бар-Он шкалалары), цифрлық тренинг платформаларындағы эксперименттік жұмыс.

– Теориялық әдістер: психологиялық-педагогикалық әдебиеттерге шолу, цифрлық педагогика мен эмоционалдық интеллект теорияларын салыстырмалы талдау;

– Эмпирикалық әдістер: бақылау, сауалнама, интервью, психодиагностикалық тестілер;

– Педагогикалық эксперимент: цифрлық технология негізінде эмоционалдық интеллектіні дамыту бағдарламасының тиімділігін тәжірибе жүзінде тексеру;

– Сандық талдау әдістері: SPSS және Excel бағдарламалары арқылы алынған мәліметтерді статистикалық өңдеу (орташа мән, пайыздық көрсеткіш, динамикалық өзгеріс графигі).

Қолданылған материалдар мен ресурстар.

– Платформалар: Google Classroom, Zoom, Padlet, MindMeister, Jamboard;

– Бағдарламалық қамтамасыз ету: Moodle Learning System, VR-сценарий құралы CoSpaces Edu, AI-ассистент Replika;

– Ақпараттық құралдар: ноутбуктар, VR көзілдіріктер, смартфондар және нейроқұрылғылар (Emotiv Insight).

Эмоционалдық интеллектіні дамыту үдерісі цифрлық платформалар арқылы жүзеге асатыны, атап айтқанда, онлайн-тренингтер, цифрлық диагностика құралдары (EQ-i Digital, EmoTest) және AR/VR технологияларының психологиялық әсері студенттің эмоциялық тәжірибесін байытып, өзін-өзі реттеу және эмпатия дағдыларын жетілдіретіні дәлелденді. Бұл студенттердің эмоционалдық интеллектісін жан-жақты дамытуға мүмкіндік берді, сонымен қатар педагогикалық процесте цифрлық құралдарды жүйелі қолданудың ғылыми негізін қалады.

НӘТИЖЕЛЕР

Зерттеу жұмысы 2023-2025 оқу жылында Еуразия ұлттық университетінің «Педагогика және психология» мамандығының 3-4 курс студенттермен жүргізілді. Цифрлық технология негізінде болашақ педагог-психологтердің эмоционалдық интеллектісін дамытуда эксперимент жұмыстарының барысы үш кезеңде ұйымдастырылды: диагностикалық, қалыптастырушы және бақылау кезеңге сәйкес жүргізіліп, оған барлығы 50 студент қатыстырылды, мұнда 25 студент – бақыланушы, топ және 25 студент – эксперименттік топ.

Анықтау эксперименті кезінде басты міндеттердің бірі цифрлық білім беру ресурстарын пайдалануға болашақ педагог-психологтердің даярлығының нақты жағдайын анықтау болды. Соған сәйкесті келесі әдістемелер таңдап алынды: бақылау, әңгімелесу т.б, Диагностикалық кезеңде студенттердің эмоционалдық интеллектінің бастапқы деңгейі анықталды. Бағалау үшін келесі психологиялық әдістемелер қолданылды:

– Д. Гоулман бойынша «Эмоционалдық интеллектті анықтау тесті»;

– Р. Бар-Онның эмоционалдық құзыреттілік шкаласы;

– Эмпатияны бағалаудың Дж. Мид әдісі;

– Онлайн форматтағы сауалнама мен бақылау парақтары (Google Forms, Mentimeter).

Зерттеуге Еуразия ұлттық университетінің педагогика және психология мамандығы бойынша 50 студент қатысты. Олар кездейсоқ түрде эксперименттік (25 адам) және бақылау (25 адам) топтарға бөлінді.

Эксперименттік топта оқыту процесі цифрлық технологияларға негізделді. Сабақтар мен тренингтерде келесі цифрлық құралдар қолданылды:

– VR-тренингтер (эмпатия, конфликт жағдайларын модельдеу);

– AR-қосымшалар (эмоциялық жағдайларды бейнелеу);

– Padlet, Jamboard, Kahoot платформалары арқылы рефлексия және кері байланыс жүргізу;

– Woebot, Mindspace, EmotionLab мобильді қосымшалары арқылы өзін-өзі реттеу дағдыларын дамыту;

– Цифрлық күнделік (Digital Emotional Diary) – студенттер эмоциялық күйін күн сайын тіркеп отырды.

Бақылау тобында дәстүрлі әдістер (дәріс, әңгіме, ситуациялық талдау) пайдаланылды.

Эксперимент 15 аптаға созылды. Әр аптада студенттер эмоционалдық интеллекттің жеке компоненттерін (өзін-өзі тану, өзін-өзі реттеу, мотивация, эмпатия, әлеуметтік дағдылар) цифрлық құрал арқылы дамытты. Әр компонент бойынша арнайы тапсырмалар, эмоциялық жағдайларды талдау бейнероликтері және интерактивті тесттер ұсынылды.

Цифрлық технология негізінде, болашақ педагог-психологтердің эмоционалдық интеллектін дамытудың әдістемесін жүзеге асыру тәсілдері зерттеледі.

Зерттеу әдістемесі үш бағытта жүзеге асырылды: когнитивтік, эмоциялық, және әрекеттік-коммуникативтік блоктар арқылы.

1. Когнитивтік блок

Мақсаты – студенттердің эмоционалдық интеллект туралы теориялық білімін кеңейту.

Оқу процесінде келесі әдістер қолданылды:

– «*Digital Case-study*» – виртуалды жағдайларды талдау (мысалы, педагог пен оқушы арасындағы конфликтті шешу);

– *Эмоциялық интеллект картасы (EmoMap)* – интерактивті интеллект сызбасын құрастыру;

– *EdApp* платформасында микролекциялар мен онлайн-викториналар.

2. Эмоциялық блок

Мақсаты – студенттердің эмоцияны тану және басқару қабілеттерін арттыру.

Қолданылған цифрлық әдістер:

– *VR-сценарийлер*: педагогтың кәсіби стресс жағдайындағы әрекетін модельдеу;

– *Mobile-feedback жүйесі*: әр сабақ соңында «эмоциялық температураны» өлшеу (0–100 шкаласы бойынша);

– *Mindfulness аудиомедитациялары* – өзін-өзі реттеу жаттығулары.

3. Әрекеттік-коммуникативтік блок

Мақсаты – эмпатия мен әлеуметтік құзыреттілікті жетілдіру.

Қолданылған әдістер:

– *TeamEmotion* атты топтық онлайн ойын – эмоциялық коммуникация дағдыларын дамыту;

– *Chatbot-симуляция* (мысалы, Woebot) арқылы студенттің «виртуалды клиентпен» әңгімелесу тәжірибесі;

– *Google Meet* арқылы пікірталас клубтары және рефлексивтік пікір алмасу.

Бағалау жүйесі

Эмоционалдық интеллекттің дамуы келесі көрсеткіштер бойынша өлшенді:

1. Эмоцияны тану (өз эмоциясын және өзгенің эмоциясын түсіну қабілеті);

2. Өзін-өзі реттеу (қатты эмоцияларды басқару қабілеті);

3. Эмпатия деңгейі;

4. Коммуникативтік икемділік;

5. Кәсіби мотивация.

Әр көрсеткіш 5 балдық шкала бойынша бағаланды, нәтижелер SPSS статистикалық бағдарламасында өңделді.

Цифрлық технология негізінде, болашақ педагог-психологтердің эмоционалдық интеллектін дамытудағы тәжірибелік эксперимент жұмыстарының нәтижелері эксперимент соңында алынған деректер студенттердің эмоционалдық интеллект деңгейінің айтарлықтай артқанын көрсетті.

Кесте – 1. Студенттердің эмоционалдық интеллект деңгейінің көрсеткіштері

Көрсеткіштер	Бастапқы деңгей (эксп. топ)	Соңғы деңгей (эксп. топ)	Бақылау тобының соңғы деңгейі
Эмоцияны тану	42%	78%	48%
Өзін-өзі реттеу	39%	72%	45%
Эмпатия	47%	81%	52%
Коммуникативтік икемділік	44%	75%	49%
Кәсіби мотивация	53%	84%	56%

Нәтижелер эмоционалдық интеллекттің барлық компоненттері бойынша оң серпін бар екенін көрсетті. Эксперименттік топтағы студенттердің эмоциялық тұрақтылығы, кәсіби қарым-қатынастағы сенімділігі мен эмпатиялық қабілеттері айқын артты.

Сапалық талдау нәтижелері

– 78% студенттер эмоционалдық интеллектті дамытуда цифрлық құралдардың тиімділігін жоғары деп бағалады.

– 65% студенттер өздерінің «цифрлық рефлексия күнделігі» олардың эмоцияны түсінуіне және кәсіби рефлексия жүргізуіне көмектескенін атап өтті.

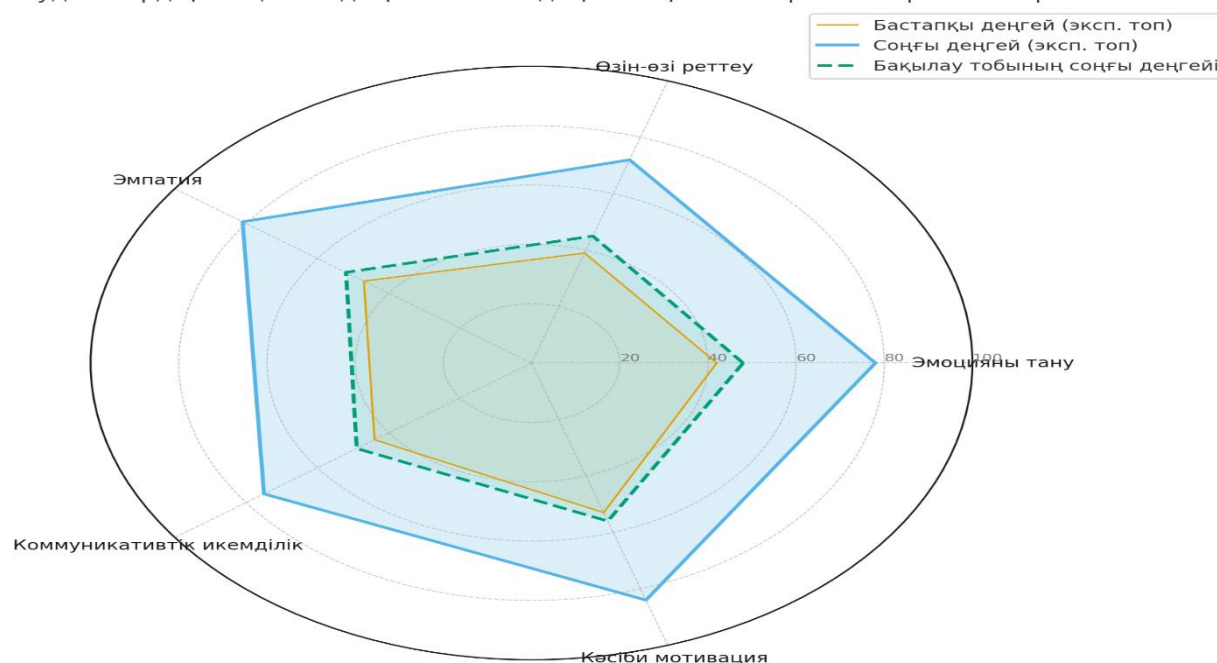
– 82% қатысушылар виртуалды тренингтер мен онлайн-ойындар эмоционалдық күйзелісті азайтып, өз-өзіне сенімділікті арттырғанын көрсетті.

Бақылау және салыстырмалы талдау

Бақылау тобында айтарлықтай өзгеріс байқалмады. Бұл цифрлық технологиялардың эмоционалдық интеллект дамуына айрықша әсерін дәлелдейді.

Бұл төмендегі диаграммада көрсетілді.

Студенттердің эмоционалдық интеллект деңгейінің салыстырмалы көрсеткіштері

Сурет-1. студенттердің эмоционалдық интеллект деңгейінің бастапқы, соңғы (эксперименттік топ) және бақылау тобы нәтижелерін салыстыра

Диаграммадан көрініп тұрғандай, эксперименттік топта барлық көрсеткіштер айтарлықтай жоғарылаған. Диаграмма нәтижелерінің сандық және сапалық талдауы

1. Сандық талдауда диаграмма деректері бойынша болашақ педагог-психологтердің эмоционалдық интеллект деңгейінде айқын позитивті динамика байқалды. Әсіресе, эксперименттік топта көрсеткіштер едәуір жоғарылаған: Орташа өсім шамамен 33%, бұл

цифрлық технологиялар арқылы ұйымдастырылған әдістемелік бағдарламаның жоғары тиімділігін дәлелдейді. Бақылау тобында айтарлықтай өзгеріс байқалмады (орташа өсім тек 4–6% шамасында), бұл дәстүрлі оқыту формаларының эмоционалдық интеллектіні дамытуда шектеулі әсер ететінін көрсетеді.

2. Сапалық талдау

Диаграмма көрсеткіштерінің сапалық тұрғыдан талдауы төмендегі негізгі өзгерістерді көрсетті:

– Эмоцияны тану: VR және геймификация элементтері арқылы эмоцияларды тану жаттығулары студенттердің өзін және өзгелердің эмоционалдық күйін жылдам әрі дәл анықтау қабілетін арттырды. Студенттер бейне жағдаяттарды талдағанда эмоцияларды ажыратып, кәсіби қарым-қатынаста саналы әрекет етуге үйренді.

– Өзін-өзі реттеу: Calm, Headspace және MoodMission сияқты мобильді қосымшаларды жүйелі қолдану студенттердің эмоционалдық тұрақтылығын күшейтіп, күйзеліс жағдайында өзін-өзі ұстай білу қабілетін дамытты.

– Эмпатия: онлайн пікірталастар мен цифрлық рефлексия платформалары (Padlet, Jamboard) арқылы студенттер өзге адамдардың сезімін түсіну және қолдау көрсету тәжірибесін меңгерді. Эмпатиялық ойлау мәдениеті қалыптасты.

– Коммуникативтік икемділік: Zoom және Google Classroom негізінде жүргізілген интерактивті сабақтар студенттердің топта ашық қарым-қатынас орнату, белсенді тыңдау және эмоциялық жауап қайтару дағдыларын жетілдірді.

– Кәсіби мотивация: цифрлық форматтағы психологиялық симуляциялар мен бейне-коучингтер студенттердің мамандыққа деген қызығушылығын арттырып, кәсіби өзін-өзі жетілдіруге бағытталған уәжін күшейтті.

Жалпы алғанда, эксперименттік топтың эмоционалдық интеллект деңгейі барлық бағыттар бойынша жоғарылаған. Цифрлық технологиялар студенттердің:

- эмоцияны қабылдау мен талдау қабілеттерін;
- өз мінез-құлқын саналы басқару дағдыларын;
- эмпатиялық және коммуникативтік мәдениетін;
- кәсіби өзін-өзі жетілдіру мотивациясын

– жоғары деңгейге көтерді. Осылайша, зерттеу нәтижелері цифрлық технологиялар эмоционалдық интеллектіні дамытудың тиімді педагогикалық құралы екенін дәлелдейді.

Эмоционалдық интеллектті цифрлық ортада дамыту – бұл тұлғаның өз эмоциясын тану, түсіну, реттеу және өзгенің эмоцияларына жауап бере білу қабілеттерін заманауи цифрлық технологиялар арқылы қалыптастыру және жетілдіру үдерісі. Мұндай даму дәстүрлі психологиялық тәжірибелер мен инновациялық цифрлық құралдардың интеграциясы негізінде жүзеге асады.

Цифрлық ортада эмоционалдық интеллектті дамытудың мазмұндық мәні - тек эмоцияны түсіну дағдысын арттыру емес, сонымен қатар интерактивті, бейімделгіш және дербес оқыту кеңістігінде адамның өзін-өзі тануы мен өзін-өзі реттеу қабілетін күшейтуге бағытталған күрделі процесс. Бұл ұғым үш өзекті компонентті біріктіреді:

1. Психологиялық компонент-эмоцияны сезіну, талдау және басқару дағдыларын қалыптастыру;

2. Технологиялық компонент - цифрлық құралдар мен платформалар (VR, AR, мобильді қосымшалар, онлайн-тренингтер) арқылы оқу процесін ұйымдастыру;

3. Педагогикалық компонент - студенттің тұлғалық даму траекториясын цифрлық оқыту ортасына бейімдеу, интерактивті кері байланыс арқылы эмоционалдық өсуге жағдай жасау.

2. Цифрлық құралдардың рөлі

Цифрлық технологиялар эмоционалдық интеллектіні дамытудың жаңа деңгейін қалыптастырды.

– VR/AR технологиялары студентті виртуалды эмоционалдық жағдаятқа енгізіп, эмпатия мен өзін-өзі реттеу қабілетін тәжірибе жүзінде дамытады.

– Онлайн-платформалар (Padlet, Jamboard, MindMeister) - рефлексия жүргізу, пікір алмасу және эмоциялық өзіндік талдау жасауға мүмкіндік береді.

– Мобильді қосымшалар (Calm, MoodMission, Woebot) - күйзеліс деңгейін бақылап, эмоционалдық тепе-теңдікке жетуге көмектеседі.

– Жасанды интеллект негізіндегі оқу ассистенттері (ChatGPT, Replika) - студенттің эмоциялық реакциясын ескеріп, бейімделген оқу тәжірибесін ұсынады.

3. Дамытудың психологиялық-педагогикалық шарттары

Эмоционалдық интеллектті цифрлық ортада дамыту келесі шарттарды сақтағанда тиімді жүзеге асады:

Психологиялық қауіпсіздік – студент өз ойын еркін білдіре алатын, эмоционалдық тұрғыда қолайлы орта құру;

Интерактивтілік – студент пен цифрлық жүйе арасындағы үздіксіз кері байланыс;

Бейімделгіштік – цифрлық құралдардың жеке оқу қарқыны мен эмоционалдық ерекшелікке икемделуі;

Рефлексивтілік – студенттің өз эмоциялық тәжірибесін талдау және түзету қабілетін дамыту.

Эмоционалдық интеллектті цифрлық ортада дамытудың құндылықтық маңызы - болашақ педагог-психологтің адаммен жұмыс істеу мәдениетін, психологиялық эмпатиясын және цифрлық қарым-қатынас этикасын қалыптастырады. Мұндай дайындық маманның кәсіби табыстылығын арттырып қана қоймай, оның тұлғалық үйлесімін, өзін-өзі реттеу дағдысын және әлеуметтік жауапкершілігін де күшейтеді. Осылайша, эмоционалдық интеллектті цифрлық ортада дамыту – бұл дәстүрлі психологиялық білім мен заманауи цифрлық инновациялардың тоғысуынан туындаған жаңа білім беру феномені. Ол болашақ педагог-психологтің кәсіби даярлығының ажырамас бөлігі болып табылады және эмоционалдық мәдениеті жоғары, цифрлық сауатты, эмпатиясы дамыған жаңа буын мамандарды қалыптастыруға бағытталған.

ТАЛҚЫЛАУ

Қоғамдағы цифрландыру үрдісі педагогикалық білім беру жүйесіне түбегейлі өзгерістер енгізді. Болашақ педагог-психологтердің кәсіби даярлығында тек теориялық біліммен шектелу жеткіліксіз - олардың эмоционалдық интеллектісін (EI) дамыту заманауи білім беру үдерісінің маңызды міндетіне айналды. Эмоционалдық интеллект - бұл адамның өз эмоцияларын және өзгенің эмоцияларын түсіну, басқару, реттеу және оларды әлеуметтік қарым-қатынаста тиімді пайдалану қабілеті. Цифрлық технологиялар осы қабілетті дамытуда ерекше орта қалыптастырады. Мультимедиялық тренингтер, онлайн-коучинг, виртуалды симуляциялар және интерактивті диагностика құралдары студенттің эмоционалдық өзін-өзі реттеуін, эмпатиясын және коммуникациялық дағдыларын жетілдіреді.

Эмоционалдық интеллект ұғымын алғаш рет П. Сэловей мен Д. Майер (1990) [3], кейін Д. Гоулман (1995) кәсіби контексте дамытты. Ол когнитивті және эмоционалдық процестердің үйлесімін қамтамасыз етеді. Болашақ педагог-психолог үшін бұл сапа эмпатия, өзін-өзі реттеу, мотивация және әлеуметтік дағдыларды қамтиды [4].

Эмоционалды икемділік маманның өздерінің жеке эмоцияларын жақсырақ түсінуге және реттеуге мүмкіндік береді, бұл клиенттермен неғұрлым тиімді және эмпатикалық өзара әрекеттесуге ықпал етеді. Эмоционалды икемді мамандар әртүрлі жастағы мәдени және әлеуметтік топтағы клиенттермен табысты жұмыс істейді. Әлеуметтік жағдайларға бейімделу және әртүрлі адамдармен өзара қарым-қатынас жасау қабілеті педагог және психологтердің кәсіби мансабында маңызды рөлге ие. Мамандардың кәсіби тәжірибесінде бұл құзыретті дамыту кәсіби қызмет сапасын арттыруға көмектеседі, сондай-ақ қазіргі заманғы әлемнің күрделі жағдайларына сәтті бейімделуіне ықпал етуі мүмкін. Эмоционалды икемділік адамның өзгермелі эмоционалды жағдайларға бейімделуін, өзінің эмоцияларын басқару және түрлі жағдайларда дұрыс әрекет ету қабілетін білдіреді. Болашақ педагог және психологтардың эмоционалды икемділігін зерттеу өте өзекті.

UNESCO (2020) Futures of Education: Learning to Become Цифрлық қоғамдағы оқытудың адами қырларын күшейту қажеттілігі атап көрсетілген. Эмоционалдық интеллектіні «адамилықтың сақтаушы құралы» ретінде қарастыруға мүмкіндік берді [5].

Merry, K. L. (2021) Developing Emotionally Intelligent Teaching Approaches in Online Learning (Journal of Perspectives in Applied Academic Practice) Онлайн сабақтарда эмоционалдық интеллекті дамытатын оқытушы әдістерін ұсынады. Бұл болашақ педагог-психологтердің эмоцияны тану мен қолдау дағдыларын дамыту стратегияларын таңдауға көмектесті [6].

Abdolrezapour, P. (2022) Emotional-Based Pedagogy and Facilitating E-Learners' Flow (Frontiers in Psychology). Эмоцияға негізделген педагогика студенттердің оқу мотивациясы мен «flow» күйін арттыратынын дәлелдейді. Цифрлық ортада мотивациялық және эмоционалдық белсенділікті арттыру жолдарын нақтылады [7].

Escarlos, G. (2023) Emotional Intelligence and Digital Literacy on Professional Competence (Future of Education Conference Proceedings) EI мен цифрлық сауаттылық кәсіби құзыреттілікті арттырады. Цифрлық педагогикалық құзыреттілік пен EI арасындағы өзара байланысты негіздеуге көмектесті [8]

Akhmedov, B. A. (2023) Innovative Pedagogical Technologies in the Modern Educational System (World Bull Soc Sci) Инновациялық технологиялар арқылы эмоциялық және когнитивтік дағдыларды дамытудың әдістері ұсынылған. Цифрлық технологияларды педагогикалық процесте қолданудың жалпы бағыттарын айқындады [9].

Audrin, C. & Audrin, B. (2024) Emotional Intelligence in Digital Interactions – A Call for Renewed Assessments (Personality and Individual Differences). «Digital Emotional Intelligence» ұғымын енгізіп, цифрлық қарым-қатынаста эмоцияны тану мен реттеу жаңа өлшемдерін ұсынады. Біздің зерттеуімізге эмоционалдық интеллектіні цифрлық ортада қайта бағалау әдістерін таңдауға теориялық негіз берді [10].

Konstantinidou, E. (2025) Emotional Intelligence and E-Training Readiness: A Survey Study (European Journal of Open, Distance and E-Learning). Онлайн оқуға дайындық деңгейі эмоционалдық интеллектпен тығыз байланысты. Эксперименттік әдістеме үшін эмоционалдық дайындық өлшемдерін айқындауға мүмкіндік берді [11].

Жоғарыда қарастырылған әдебиеттер эмоционалдық интеллект пен цифрлық педагогика арасындағы өзара байланыстың күшеюін көрсетеді. Соңғы зерттеулердің барлығы оқу процесінде эмоциялық сауаттылық пен цифрлық құзыреттілікті бірге дамыту – заманауи білім берудің басты шарты екенін дәлелдейді. Бұл шолу біздің зерттеуімізге үш маңызды бағытта үлес қосты:

1. Эмоционалдық интеллектіні цифрлық ортада дамытудың теориялық негізін нақтылау;

2. Эксперименттік модель құру кезінде VR/AR, онлайн-платформа және мобильді қосымша сияқты заманауи құралдарды таңдауға ғылыми негіз беру;

3. Болашақ педагог-психологтердің тұлғалық және кәсіби құзыреттілігін интегративті тұрғыда дамытуға әдістемелік бағдар қалыптастыру.

Эмоционалды икемділікті Е.С.Асмаковец мұғалімдердің эмоционалды икемділігін зерттей келе, эмоционалды икемділік құрылымына эмоционалды тұрақтылықты және позитивті эмоционалды экспрессивтілікті кіргізген [12]. М.В. Наумова болашақ педагог – психологтарға зерттеу жүргізу арқылы, эмоционалды икемділік - бұл өзінің және басқалардың эмоционалды күйлерін білу, эмпатия жағдайында өзінің және басқалардың эмоцияларын басқару қабілеті мен сыртқы экспрессивтілігінде көрінетін тұлға қасиеті деген анықтаманы берген [13].

Эмоционалдық интеллектіні цифрлық технологиялар негізінде дамыту мәселесіне арналған әдебиеттерді талдау зерттеуіміздің теориялық-әдіснамалық іргетасын қалыптастырды. Әдебиеттерге шолу нәтижесінде эмоционалдық интеллекттің құрылымы, оны қалыптастырудың психологиялық механизмдері және цифрлық құралдардың әлеуеті тереңірек түсіндірілді.

Біріншіден, шетелдік және отандық зерттеушілердің еңбектері эмоционалдык интеллект ұғымының көпқырлы табиғатын ашуға мүмкіндік берді. Д. Гоулман (Goleman, 2020) еңбектерінде эмоционалдык интеллекттің бес негізгі компоненті – өзін-өзі тану, өзін-өзі реттеу, мотивация, эмпатия және әлеуметтік дағдылар – тұлғаның кәсіби жетістігінің басты факторлары ретінде анықталған. Ал П. Сэловей мен Дж. Майер (Salovey & Mayer, 2016) эмоционалдык интеллектіні когнитивтік және эмоциялық процестердің интеграциясы ретінде қарастырып, оны оқыту және тәжірибе арқылы дамыту мүмкін екенін дәлелдейді.

Екіншіден, қазақстандық ғалымдар еңбектері цифрлық педагогика жағдайында болашақ мамандардың тұлғалық және кәсіби дамуын жана деңгейге көтерудің өзекті жолдарын ұсынады. Мысалы Ермекбаева Л.К., Сардарова Бапаева С.Т., Абдраманова Д.Е., Ж.И., Нәби Г.Ә., Куанжанова К.Т., Смаилова Г.С. отандық зерттеулер бізге «Эмоционалдык интеллектті дамыту мәселесі Қазақстанда да белсенді зерттеліп жатқандығына көз жеткіздік. Сондай ақ бұл еңбектеріндегі бағдарламалар мен тренингтерді өзіңіздің цифрлық әдістеменізбен салыстырып, «біздің моделдің ерекшелігі» дегенді көрсетуге мүмкіндік берді. Бұл еңбегінде цифрлық ортада студенттердің мотивациялық және эмоционалдык белсенділігін арттыру тетіктерін айқындаған, ал педагогикалық кәсіби құзыреттіліктің эмоционалдык және рухани құрамдасын дамытуда интерактивті цифрлық әдістердің маңыздылығын атап көрсетеді.

Үшіншіден, UNESCO (2020) және OECD (2021) жариялаған халықаралық зерттеулер білім беру жүйесінде цифрлық трансформацияның адам факторымен — атап айтқанда, эмоционалдык және әлеуметтік құзыреттіліктермен — қатар жүруі қажеттігін негіздейді. Бұл дерек біздің зерттеуімізде цифрлық технологияларды эмоциялық интеллектіні дамыту құралы ретінде қарастырудың өзектілігін күшейтті.

Төртіншіден, психологиялық және педагогикалық әдебиеттерге шолу цифрлық құралдардың эмоционалдык интеллект компоненттеріне әсерін саралауға мүмкіндік берді:

- VR/AR технологиялары – эмоциялық тәжірибені имитациялап, студенттің эмпатиялық ойлауын күшейтеді (Akhmedov, 2023);
- Онлайн тренингтер мен мобильді қосымшалар (Calm, MoodMission, Woebot) – өзін-өзі реттеу және күйзеліс жағдайында эмоционалдык тепе-теңдікті сақтау дағдыларын дамытады;
- Интерактивті платформалар (Padlet, MindMeister, Jamboard) – рефлексия мен өзіндік талдауды тереңдетеді, бұл эмоционалдык сауаттылықтың дамуына ықпал етеді.

Бесіншіден, әдебиеттерге шолу арқылы зерттеуіміздің ғылыми жаңалығы нақты айқындалды: бұрын эмоционалдык интеллект көбіне психологиялық тұрғыда қарастырылып келген болса, біз оны цифрлық педагогикалық кеңістікпен біріктіріп, болашақ педагог-психологтің кәсіби даярлығының жаңа сапалық деңгейін анықтадық.

Сонымен қатар, ғылыми еңбектерге сүйене отырып, зерттеуімізде интерактивтілік, бейімделгіштік және рефлексивтілік принциптері анықталып, олар әдістемелік модельдің негізгі қағидалары ретінде енгізілді. Бұл эмоционалдык интеллектіні дамыту үдерісін цифрлық технологиялармен үйлестірудің ғылыми негізін қамтамасыз етті.

Жалпы алғанда, әдебиеттерге шолу зерттеуімізге:

1. Эмоционалдык интеллект дамуының теориялық тұжырымдамасын нақтылауға;
2. Цифрлық педагогиканың мүмкіндіктерін эмоционалдык құзыреттілікпен байланыстыруға;
3. Эксперименттік әдістемені ғылыми негізде құруға;
4. Болашақ педагог-психологтердің цифрлық ортада кәсіби және тұлғалық дамуын бағалау критерийлерін анықтауға мүмкіндік берді.

Осылайша, әдебиеттерге шолу біздің зерттеуіміздің ғылыми бағытын айқындап, қана қоймай, эмоционалдык интеллектіні дамытуда цифрлық технологияларды қолданудың педагогикалық және психологиялық интеграцияланған моделін жасауға теориялық тірек болды.

ҚОРЫТЫНДЫ

Зерттеу жұмысы барысында цифрлық технологиялардың болашақ педагог-психологтердің эмоционалдық интеллектісін дамытудағы мүмкіндіктері теориялық және тәжірибелік тұрғыда дәлелденді. Эмоционалдық интеллект қазіргі білім беру жүйесінің маңызды құраушысы ретінде маманның кәсіби тиімділігіне, тұлғалық үйлесіміне және психологиялық тұрақтылығына тікелей әсер ететіні анықталды.

Жүргізілген тәжірибелік жұмыс нәтижесінде студенттердің эмоцияны тану, өзін-өзі реттеу, эмпатия, коммуникативтік икемділік және кәсіби мотивация сияқты компоненттері айтарлықтай жақсарды. Бұл өзгеріс цифрлық технологияларға негізделген әдістемелік бағдарламаның тиімділігін дәлелдеп отыр. Цифрлық платформалар мен құралдардың жүйелі қолданылуы эмоционалдық интеллектіні дамытудың жаңа парадигмасын қалыптастырды. Виртуалды тренингтер, мобильді қосымшалар, жасанды интеллект элементтері және онлайн-рефлексия құралдары студенттердің эмоциялық сауаттылығын арттырып, кәсіби өзара әрекеттестік мәдениетін жетілдірді.

Зерттеу барысында алынған нәтижелерге сүйене отырып, келесі қорытындылар жасауға болады:

1. Эмоционалдық интеллектіні дамытуда цифрлық технологиялар – тиімді және бейімделгіш педагогикалық орта. Олар студенттердің эмоциялық тәжірибесін кеңейтіп, когнитивтік және тұлғалық даму бағыттарын біріктіреді.

2. Цифрлық әдістер эмоционалдық тұрақтылықты, эмпатияны және кәсіби өзін-өзі реттеу қабілетін арттырады. Бұл педагог-психологтің кәсіби қызметінде маңызды рөл атқаратын негізгі сапалар.

3. Интерактивті және рефлексивті цифрлық құралдар студенттердің өз эмоцияларын талдау және саналы басқару дағдыларын қалыптастырып, олардың психологиялық мәдениетін нығайтады.

4. Эмоционалдық интеллекті дамыту студенттердің цифрлық құзыреттілігімен өзара байланысты, яғни цифрлық орта тұлғаның эмоционалдық және когнитивтік интеграциясының кеңістігіне айналды.

5. Зерттеу нәтижелері педагогикалық жоғары оқу орындарына цифрлық психологиялық дайындықтың арнайы модулін енгізудің қажеттілігін көрсетті.

Цифрлық технологиялар білім беру саласындағы ең қуатты трансформациялық факторлардың бірі болып табылады. Олар тұлғаның интеллектуалдық, эмоциялық және әлеуметтік әлеуетін кешенді дамытуға жол ашады. Болашақ педагог-психологтер үшін эмоционалдық интеллектіні цифрлық ортада дамыту - кәсіби табыстың, адами қарым-қатынастың және педагогикалық шеберліктің негізі. Осы зерттеу нәтижелері педагогикалық білім беру жүйесінде цифрлық психологиялық мәдениетті қалыптастырудың ғылыми және тәжірибелік бағыттарын айқындап, заманауи білім берудің адами-цифрлық тұтастығын қамтамасыз етуге үлес қосады. Цифрлық технологиялар болашақ педагог-психологтың интеллектуалдық әлеуетін дамытуда тек көмекші құрал емес, білім беру экожүйесінің өзегіне айналды. Заманауи цифрлық құралдарды мақсатты және ғылыми негізде қолдану студенттің кәсіби және тұлғалық интеллектісін үйлесімді дамытуға мүмкіндік береді.

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. «Цифрлы Қазақстан» Мемлекеттік бағдарлама. – Астана, 2017.
2. D. Goleman, P. Salovey, J. Mayer, UNESCO, OECD)
3. Salovey, P., & Mayer, J. D. (1990). Emotional Intelligence. *Imagination, Cognition and Personality*, 9, 185–211.
4. Д. Гоулман (1995) Goleman, D. (1995). *Emotional Intelligence: Why It Can Matter More Than IQ*. Bantam Books.
5. UNESCO *Futures of Education: Learning to Become*(2020)

6. Merry, K. L. Developing Emotionally Intelligent Teaching Approaches in Online Learning (Journal of Perspectives in Applied Academic Practice). (2021)
7. Abdolrezapour, P. Emotional-Based Pedagogy and Facilitating E-Learners' Flow (Frontiers in Psychology). (2022).
8. Escarlos, G. Emotional Intelligence and Digital Literacy on Professional Competence (Future of Education Conference Proceedings) (2023)
9. Akhmedov, B. AI Innovative Pedagogical Technologies in the Modern Educational System (World Bull Soc Sci). (2023)
10. Audrin, C. & Audrin, B. Emotional Intelligence in Digital Interactions. (2024)
11. Konstantinidou, E. Emotional Intelligence and E-Training Readiness: A Survey Study (European Journal of Open, Distance and E-Learning). (2025).
12. Асмаковец, Е.С. Психологические факторы и условия развития эмоциональной гибкости учителя : дис. ... канд. психол. наук, 19.00.07 – Педагогическая психология. – Москва, 2000.
13. Наумова, М.В. Формирование эмоциональной гибкости у будущих педагогов-психологов в процессе учебно-профессиональной деятельности : дис. ... канд. психол. наук, 19.00.07 – Педагогическая психология. – Шадринск, 2011.
14. Бар-Он.Р. Білім берудегі және тұлғаның дамуындағы эмоционалдық интеллект. – Мәскеу : Питер, 2006.
15. Майер, Дж. Д., Сэловей, П., Карузо, Д. Р. Эмоционалдық интеллект: жаңа модельдер мен бағалау әдістері. – Санкт-Петербург : Питер, 2011.

Развитие эмоционального интеллекта будущих педагогов –психологов на основе цифровых технологий

А.К. Нұргали¹, Ф.Н. Жумабекова,¹ Б. С. Шукуманова¹

Евразийский национальный университет имени Л. Н. Гумилёва, докторант по специальности «Педагогика и психология», г. Астана, 010000, Республика Казахстан.

Евразийский национальный университет имени Л. Н. Гумилёва, кандидат педагогических наук, доцент, г. Астана, 010000, Республика Казахстан.

Казахский агротехнический исследовательский университет им. С. Сейфуллина, Астана, 010000, Республика Казахстан

В данной статье всесторонне рассмотрены теоретические и практические аспекты применения цифровых технологий в развитии эмоционального интеллекта будущих педагогов-психологов. Исследование направлено на анализ структурных компонентов эмоционального интеллекта (распознавание эмоций, саморегуляция, эмпатия, коммуникативная гибкость, профессиональная мотивация) и закономерностей их формирования в цифровой среде. В теоретической части объединены принципы цифровой педагогики и психологические основы эмоционального развития, акцентировано внимание на значении интерактивности, адаптивности и рефлексивности в процессе формирования эмоционального интеллекта. В практической части представлены результаты экспериментальной работы со студентами, показавшие существенный рост уровня эмоционального интеллекта. Особенно отмечено повышение способности распознавать и управлять эмоциями при использовании VR-тренингов, мобильных приложений и онлайн-платформ для рефлексии (Padlet, MindMeister, Jamboard). По итогам исследования разработаны эффективные методические рекомендации, направленные на целенаправленное и научно обоснованное использование цифровых технологий в развитии эмоциональной компетентности будущих педагогов-психологов. Полученные результаты способствуют повышению качества профессиональной подготовки, укреплению личностной и

эмоциональной устойчивости студентов.

Ключевые слова: эмоциональный интеллект, цифровые технологии, педагог-психолог, VR-тренинги, эмпатия, саморегуляция, цифровая педагогика.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

- 1.«Цифрлы Қазақстан» Мемлекеттік бағдарлама. – Астана, 2017.
2. D. Goleman, P. Salovey, J. Mayer, UNESCO, OECD)
3. Salovey, P., & Mayer, J. D. (1990). Emotional Intelligence. *Imagination, Cognition and Personality*, 9, pp. 185–211.
4. Д. Гоулман (1995) Goleman, D. (1995). *Emotional Intelligence: Why It Can Matter More Than IQ*. Bantam Books.
5. UNESCO *Futures of Education: Learning to Become*(2020)
6. Merry, K. L. *Developing Emotionally Intelligent Teaching Approaches in Online Learning (Journal of Perspectives in Applied Academic Practice)*. (2021)
7. Abdolrezapour, P. *Emotional-Based Pedagogy and Facilitating E-Learners’ Flow (Frontiers in Psychology)*. (2022).
8. Escarlos, G. *Emotional Intelligence and Digital Literacy on Professional Competence (Future of Education Conference Proceedings)* (2023)
9. Akhmedov, B. *AIInnovative Pedagogical Technologies in the Modern Educational System (World Bull Soc Sci)*. (2023)
10. Audrin, C. & Audrin, B. *Emotional Intelligence in Digital Interactions*. (2024)
11. Konstantinidou, E. *Emotional Intelligence and E-Training Readiness: A Survey Study (European Journal of Open, Distance and E-Learning)*. (2025).
12. Асмаковец, Е.С. Психологические факторы и условия развития эмоциональной гибкости учителя : дис. ... канд. психол. наук, 19.00.07 – Педагогическая психология. – Москва, 2000.
13. Наумова, М.В. Формирование эмоциональной гибкости у будущих педагогов-психологов в процессе учебно-профессиональной деятельности : дис. ... канд. психол. наук, 19.00.07 – Педагогическая психология. – Шадринск, 2011.
14. Бар-Он.Р. Білім берудегі және тұлғаның дамуындағы эмоционалдық интеллект. – Мәскеу : Питер, 2006.
15. Майер, Дж. Д., Сэловей, П., Карузо, Д. Р. Эмоционалдық интеллект: жаңа модельдер мен бағалау әдістері. – Санкт-Петербург : Питер, 2011.

Development of emotional intelligence of future teacher-psychologists based on digital technologies

A.K. Nurgali¹, F.N. Zhumabekova¹, B.S. Shukumanova¹

L. N. Gumilyov Eurasian National University, PhD doctoral student in the specialty “Pedagogy and Psychology,” Astana, 010000, Republic of Kazakhstan.

L. N. Gumilyov Eurasian National University, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Astana, 010000, Republic of Kazakhstan.

S. Seifullin Kazakh Agrotechnical Research University, Astana, 010000, Republic of Kazakhstan.

The article comprehensively examines the theoretical and practical aspects of applying digital technologies to develop the emotional intelligence of future teacher-psychologists. The research focuses on analyzing the structural components of emotional intelligence (emotion recognition, self-regulation, empathy, communicative flexibility, and professional motivation) and the patterns of

their development in a digital environment. Theoretically, the study integrates the principles of digital pedagogy with the psychological foundations of emotional development, highlighting the importance of interactivity, adaptability, and reflexivity in the process of fostering emotional intelligence. The practical part presents the results of experimental work with students, demonstrating a significant positive dynamic in the development of emotional intelligence. In particular, the use of VR-based trainings, mobile applications, and online reflection platforms (Padlet, MindMeister, Jamboard) proved effective in enhancing students' ability to recognize and manage emotions. Based on the results, effective methodological recommendations were developed to promote the purposeful and scientifically grounded use of digital technologies in developing the emotional competence of future teacher-psychologists. The proposed approaches contribute to improving professional training quality and strengthening students' personal and emotional resilience.

Keywords: emotional intelligence, digital technology, teacher-psychologist, VR training, empathy, self-regulation, digital pedagogy.

REFERENCES

1. "Digital Kazakhstan" State Program. Astana, 2017.
2. Goleman, D.; Salovey, P.; Mayer, J.; UNESCO; OECD.
3. Salovey, P., & Mayer, J. D. (1990). *Emotional Intelligence*. Imagination, Cognition and Personality, 9, 185–211.
4. Goleman, D. (1995). *Emotional Intelligence: Why It Can Matter More Than IQ*. Bantam Books.
5. UNESCO. (2020). *Futures of Education: Learning to Become*.
6. Merry, K. L. (2021). *Developing Emotionally Intelligent Teaching Approaches in Online Learning*. Journal of Perspectives in Applied Academic Practice.
7. Abdolrezapour, P. (2022). *Emotional-Based Pedagogy and Facilitating E-Learners' Flow*. Frontiers in Psychology.
8. Escarlos, G. (2023). *Emotional Intelligence and Digital Literacy on Professional Competence*. Future of Education Conference Proceedings.
9. Akhmedov, B. A. (2023). *Innovative Pedagogical Technologies in the Modern Educational System*. World Bulletin of Social Sciences.
10. Audrin, C., & Audrin, B. (2024). *Emotional Intelligence in Digital Interactions*.
11. Konstantinidou, E. (2025). *Emotional Intelligence and E-Training Readiness: A Survey Study*. European Journal of Open, Distance and E-Learning.
12. Asmakovets, E. S. (2000). *Psychological Factors and Conditions for the Development of Teachers' Emotional Flexibility*. PhD dissertation (Psychological Sciences), specialty 19.00.07 – Educational Psychology. Moscow.
13. Naumova, M. V. (2011). *Formation of Emotional Flexibility in Future Educational Psychologists in the Process of Educational and Professional Activity*. PhD dissertation (Psychological Sciences), specialty 19.00.07 – Educational Psychology. Shadrinsk.
14. Bar-On, R. (2006). *Emotional Intelligence in Education and Personal Development*. Moscow: Piter.
15. Mayer, J. D., Salovey, P., & Caruso, D. R. (2011). *Emotional Intelligence: New Models and Assessment Methods*. Saint Petersburg: Piter.